

REC, moneda ciutadana **Informe final**

Projecte B-MINCOME
Novembre 2019

Autora: Susana Martín Belmonte

Equip d'investigació: Susana Martín Belmonte, Daniel Duocastella, Santi Martí (NOVACT), Marta Segura, Jordi Puig, Mercé Roca (Universitat Pompeu Fabra), Isabel Bravo, Rosa Badia, Marisa Baeza, Míriam Gasulla (Optimum),

Revisions: Martí Olivella

Disseny i maquetació: Júlia Ponti Estrems

1. Introducció

- 1.1. D'un programa polític a la realitat
- 1.2. Programa B-MINCOME i Ajuntament de Barcelona
 - Introducció al projecte B-MINCOME
 - Demografia de les participants del projecte B-MINCOME
- 1.3. Objectiu del REC i preguntes
- 1.4. El nostre mètode:
 - Nivell 1 i 2: Usabilitat, funcionalitat de la moneda i percepció de les usuàries
 - El nivell 3 – anàlisi macroeconòmic local
- 1.5. Descripció d'aquest informe

2. REC, una Moneda Ciutadana

- 2.1. Monedes sociales i complementàries – el cas del REC
- 2.2. El model monetari del REC

3. Organització i costos del REC

- 3.1. Organització
- 3.2. Costos

4. Guanyar i gastar recs

- 4.1. Les usuàries particulars obtenint recs
- 4.2. Les usuàries amb compte professional guanyen recs cobrant per béns i serveis
- 4.3. Les administracions públiques cobrant en recs
- 4.5. Les administracions públiques pagant en recs

5. Resultats del REC

- 5.1. Familiaritat amb el REC i usabilitat
 - El REC i els consumidors
 - El REC i els usuaris professionals
 - Confiança i millora de les relacions veïnals
- 5.2. L'impacte del REC
 - L'Augment de ventes
 - La recirculació
 - El canvi invers (recs a euros)
 - La Velocitat de circulació i el Multiplicador de la despesa pública

6. Conclusions i avaluació

- 6.1. Conclusions
- 6.2. Avaluació

D'un programa polític a la realitat

1. Introducció

1.1. D'un programa polític a la realitat

En 2015, el partit que va guanyar les eleccions municipals a Barcelona portava en el seu programa de govern **posar en marxa o acompanyar el llançament d'una moneda complementària a la ciutat per donar suport a la seva política econòmica local**. Un any i mig després, el govern de la ciutat va decidir incloure la creació de la moneda com una part d'un projecte europeu, el projecte B-MINCOME, destinat a combatre la pobresa en les zones més afectades de la ciutat. **El projecte pilot del REC és el resultat d'aquest projecte**

El REC moneda ciutadana és una moneda virtual paritària que funciona en els **10 barris de l'eix Besòs**, al nord-est de la ciutat de Barcelona. El REC és una de les nombroses intervencions que han tingut lloc en la zona, que té una renda per càpita de 25.000€ molt per sota de la renda per càpita mitjana de la ciutat de Barcelona, que és de 35.000€ per càpita. Els usuaris professionals es comprometen per contracte a mantenir els mateixos preus en euros que en recs, per la qual cosa es considera paritària amb l'euro

El REC ha estat dissenyat i posat en marxa per **l'Associació NOVACT**, amb el finançament en un 80% del programa B-MINCOME, de la convocatòria europea **Urban Innovative Actions** del programa Horizonte 2020 (UIA), i en un 20% per **l'Ajuntament de Barcelona**, líder del projecte B-MINCOME. L'Ajuntament de Barcelona ha prestat el seu suport al projecte REC de diverses maneres.

La moneda es va posar en circulació el 27 de setembre de 2018, i ha estat 13 mesos en circulació a la data de tancament d'aquest informe.

El REC neix com un mètode per **canalitzar despesa pública** cap a l'economia local. **533 famílies** de l'Eix Besòs gasten un 25% del SMI (Suport Municipal d'Inclusió) perquè reverteixi en els negocis locals adherits al REC, amb la finalitat que això repercuteixi positivament en l'economia local de la zona d'actuació. La zona està en fase de desertificació comercial amb una economia molt afeblida.

Els comerços que formen part del REC poden canviar els recs a euros, encara que l'equip gestor del REC ha dedicat un esforç considerable ajudant els comerços perquè **gastin al seu torn els fons en recs en la zona**, en la mesura que sigui possible.

D'un programa polític a la realitat

1. Introducció

1.1. D'un programa polític a la realitat

La previsió era posar en circulació 800.000 R des de l'inici del projecte fins al final del projecte. **S'han posat en circulació 789.592 R**, dels quals, 643.532 R s'han canviat a euros totgenerant 901.004 R en transaccions.

Ja que l'últim pagament del SMI va ser efectuat només 7 dies abans del tancament d'aquest informe, la informació en la qual tractem períodes mensuals es tanca a 30 d'octubre, just abans de l'últim pagament del SMI (31 d'octubre de 2019), a fi de tractar períodes mensuals complets. Es preveu que el REC continuï donant servei als seus usuaris particulars del B-MINCOME, fins al 31 de desembre de 2019.

REC significa **Recurs Econòmic Ciutadà** i en anglès respon a "**Real Economy Currency**", però a més, aquest és el nom del centenari canal de proveïment d'aigua de la ciutat, el Rec Comtal, que neix al Besòs, just la zona d'actuació en aquest projecte, i des d'aquí ha proveït d'aigua a tota Barcelona.

Més enllà d'aquest projecte concret de distribució de renda mínima garantida, el REC Moneda Ciutadana neix amb l'objectiu de servir als objectius de **transformació del model socioeconòmic de la ciutat** i com a instrument per generar nous circuits econòmics d'interès públic, al servei de la transició ecològica, l'economia verda i circular i l'eradicació de la pobresa.

Aquesta avaluació es realitza un any i un mes després de la posada en marxa del REC, amb motiu de la finalització del projecte B-MINCOME el **7 de novembre de 2019**.

Zaida Palet, Álvaro Porro i Martí Olivella en la presentació del rec a premsa el 5 d'abril 2018

1. Introducció

1.2. Programa B-MINCOME i Ajuntament de Barcelona

Introducció al B-MINCOME

Programa B-MINCOME

Ajuntament de Barcelona

Introducció al B-MINCOME

El projecte pilot del REC neix associat al projecte B-MINCOME, que combina una recerca sobre diferents formes de renda mínima garantida amb polítiques socials actives en zones urbanes desfavorides de Barcelona.

El B-MINCOME és un **projecte pilot que pretén lluitar contra la pobresa i l'exclusió social**. S'emmarca dins del programa d'Accions Urbanes Innovadores de la Unió Europea i està liderat pel Departament de Planificació i Innovació de l'Àrea de Drets Socials de l'Ajuntament de Barcelona.

El projecte B-MINCOME ha tingut una **durada total de 36 mesos**, que comprenen 24 mesos d'intervenció i avaluació (de novembre de 2017 a octubre de 2019) i un any abans per preparar el disseny del pilot, diagnosticar la situació, recollir i mostrar les dades, iniciat el novembre de 2016.

El projecte B-MINCOME pretén posar a prova l'eficàcia (en relació amb els resultats obtinguts) i l'eficiència (en relació amb els costos d'implantació) d'una política innovadora i integral que combini una transferència monetària -Suport a la Inclusió Municipal o SMI- destinada a adquirir béns i serveis de primera necessitat. Juntament amb **quatre polítiques actives d'inclusió social i laboral**:

àmbits de la
formació i
l'ocupació

l'emprenedoria en
l'economia social,
solidària i
cooperativa

les reformes
d'habitatges per a
la rehabilitació i el
lloguer de locals

un programa de
participació
comunitària

En garantir un ingrés mínim, el projecte B-MINCOME busca que els participants gaudeixin d'una **major llibertat d'acció que reforci les seves capacitats de presa de decisions** perquè puguin dissenyar les seves pròpies estratègies per sortir de les situacions de vulnerabilitat en les quals es troben.

1. Introducció

1.2. Programa B-MINCOME i Ajuntament de Barcelona

Introducció al B-MINCOME

Programa B-MINCOME

Ajuntament de Barcelona

L'objectiu del projecte és crear **un ecosistema per lluitar contra la pobresa i l'exclusió** de manera que, en reduir la dependència dels subsidis públics i privats, els participants puguin potenciar el seu apoderament i independència.

El projecte B-MINCOME **està dirigit a unes 1.000 llars vulnerables dels deu barris** que componen l'Eix Besòs (Ciutat Meridiana, Vallbona, Torre Baró, Roquetes i Trinitat Nova en el districte de Nou Barris; Trinitat Vella, Baró de Viver i Bon Pastor en el districte de Sant Andreu; i, Verneda i La Pau, i Besòs i el Maresme en el districte de Sant Martí), una de les zones més desfavorides de la ciutat.

1. Introducció

1.2. Programa B-MINCOME i Ajuntament de Barcelona

Demografia dels participants del projecte B-MINCOME

Programa B-MINCOME

Ajuntament de Barcelona

Demografia dels participants del projecte B-MINCOME

el 87,73% de les persones pertanyents a les llars beneficiàries tenen edat de treballar (entre 16 i 64 anys).

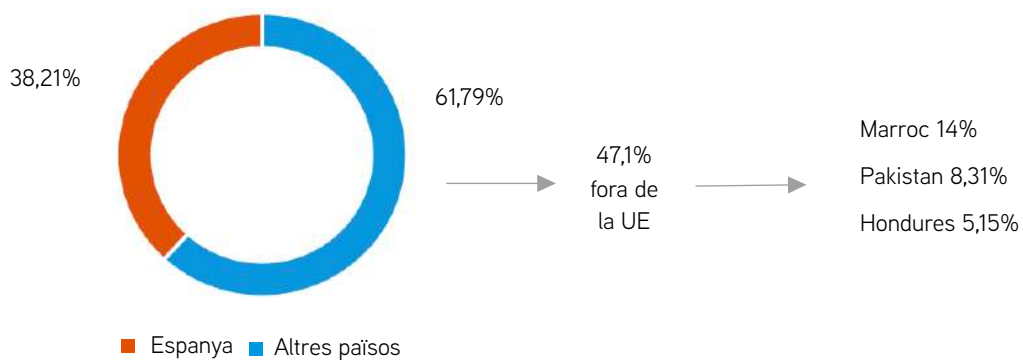

798 dones (84%)

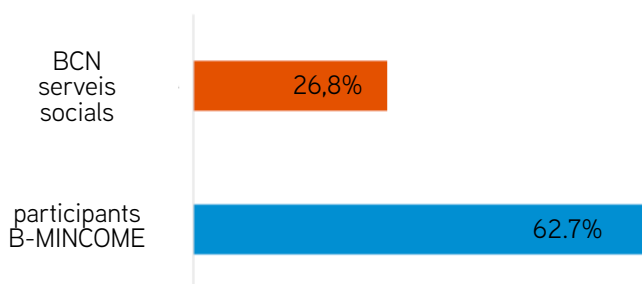

152 homes (16%)

Aquesta sobre representació del grup de dones es deu al fet que la majoria de les persones que sol·liciten assistència en els centres de serveis socials són dones (71,8% enfront de 28,1% homes) i, per tant, són aquestes persones les que el projecte B-MINCOME ha pres com a persona de contacte per defecte.

Famílies de 4 o més membres

Quant al nombre de membres, les llars més representatives són els 256 compostos per 4 membres (27%), seguits per 200 compostos per 5 membres (21,1%) i 190 per 3 membres (20%).

1. Introducció

1.2. Programa B-MINCOME i Ajuntament de Barcelona

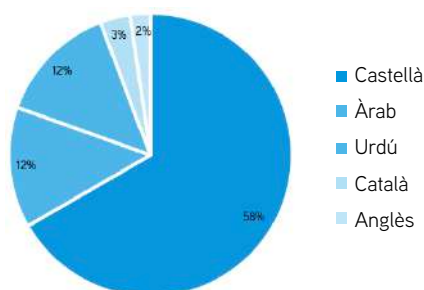
Hàbits dels participants del B-MINCOME

Programa B-MINCOME

Ajuntament de Barcelona

Hàbits dels participants del B-MINCOME

L'equip gestor del REC va enquestar els participants particulars en el moment d'impartir la formació en l'ús de l'aplicació de pagaments, al maig de 2018. Aquesta enquesta va ser contestada per **315 dels 550 usuaris**, un **70% d'ells eren dones**, que en aquell moment anaven a rebre recs en el curt termini, i revelava les següents dades relatives als hàbits dels beneficiaris:

90% dels enquestats **usa el mòbil**

68% l'usa de manera **molt freqüent**

66% usa el **correu electrònic**

87% l'app més utilitzada és **Whatsapp**

60% utilitza **xarxes socials**.

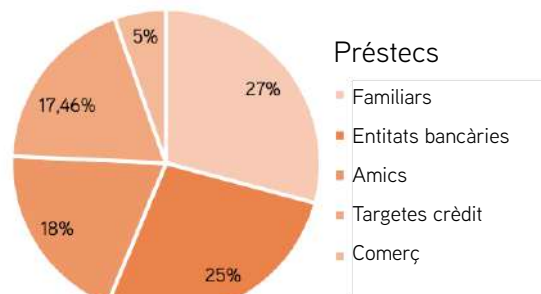
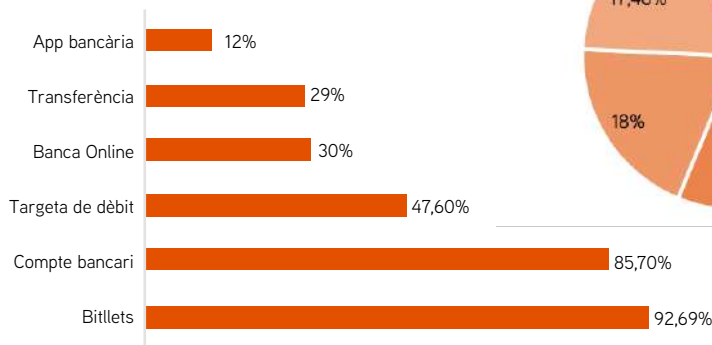
Preferències de compra

1. Qualitat del producte
2. Preu del producte
3. Establiment de confiança

Tipologia d'establiment:

1. Botigues del barri
2. Supermercats del barri
3. Hipermercats fora del barri

Mitjans de pagament

els usuaris que declaren enviar diners a l'estranger són el 21% del total

Aquesta enquesta va demostrar que l'ús d'una app de pagaments perquè aquests usuaris compressin en el comerç de barri no era un objectiu impossible, donada la familiaritat d'ús del mòbil, aplicacions de telèfon intel·ligent i comptes bancaris per part dels usuaris. En tot cas, la intensa formació per aprendre a utilitzar **l'app de pagaments del REC**, realitzada en grups de 5 persones, va assegurar que els usuaris majoritàriament sabien usar l'app en el moment de la seva posada en funcionament.

És important destacar que l'ajuntament de Barcelona **va prestar uns 100 telèfons intel·ligents**, amb tarifa de dades inclosa, als usuaris que no disposaven d'un dispositiu adequat o simplement tarifa de dades, amb la finalitat que poguessin utilitzar tant l'app de pagaments del REC com l'app de seguiment del propi programa B-MINCOME.

1. Introducció

1.3. L'objectiu del REC i preguntes

L'objectiu del REC i preguntes

Amb aquesta avaluació duta a terme per NOVACT, l'equip gestor del REC pretenia posar de manifest la capacitat del REC per aconseguir **els següents objectius** socioeconòmics:

1. Que el REC com a **sistema de pagament sigui usable i funcional**, tant per a compradors com per a comerciants i empresaris.

2. **Enfortir la xarxa** entre veïns, entitats i comerços per crear cohesió social.

3. Fer que els **diners circulin i es quedin en el barri**, dinamitzant i enfortint l'economia de proximitat

La pregunta central era:

És el REC un instrument adequat per aconseguir els objectius previstos?

El nostre mètode

Nuestra propuesta de evaluación del REC era la siguiente:

Inicialment, havíem d'identificar les característiques de **l'economia local, la ciutadania i el capital social existent** en la zona, així com les limitacions logístiques i burocràtiques de l'Ajuntament de Barcelona, per definir un **model monetari, legal i tecnològic** adequat per a la moneda REC.

Una vegada posat en marxa el sistema, es plantejava una avaluació contínua entre setembre de 2018 i octubre de 2019 a nivell qualitatiu i quantitatiu per identificar l'impacte econòmic, però també per avaluar els beneficis personals i comunitaris que comportés la posada en marxa de la moneda ciutadana.

D'aquesta forma, es plantejaven diferents nivells d'avaluació amb diferents mirades.

El propòsit general era:

Comprendre què hauria **facilitat/dificultat** l'aparició dels resultats esperats i impactes relacionats amb la moneda ciutadana i com millorar-los.

Analitzar el procés d'apoderament i millora personal, comunitària, comercial i social a través de la moneda ciutadana.

I comprendre el seu abast:

Quins **efectes ha tingut la moneda ciutadana** sobre la població destinatària i què podem fer per millorar?

Els canvis que vegem en la població destinatària són deguts a la moneda ciutadana? Fins a quin punt?

Aquest marc de referència es fixa en 3 nivells d'anàlisi:

Nivell 1: Anàlisi de la usabilitat i funcionalitat del sistema/aplicatiu de moneda per part d'usuaris (beneficiaris directes d'SMI i comerciants)..

Nivel 2: Anàlisi del comportament dels beneficiaris SMI i comerços en relació a la introducció de la moneda ciutadana.

Nivel 3: Anàlisi de la circulació de la moneda ciutadana en el territori (impacte econòmic): multiplicador local + altres indicadors econòmics.

1. Introducció

1.4. El nostre mètode

Nivell 1 i 2

El nostre mètode

Nivell 1 i 2: Usabilitat, funcionalitat de la moneda i percepció dels usuaris

Per al nivell 1 i 2 s'han realitzat **2 enquestes** a particulars (beneficiaris del SMI) i comerciants, i **algunes entrevistes** per validar el nivell d'usabilitat i també la familiarització i ús de la moneda.

La **primera enquesta** es va dur a terme el febrer 2018, just en complir-se els primers 4 mesos de funcionament.

La **segona enquesta** es va realitzar en complir-se gairebé un any de la posada en marxa: a principis de setembre de 2019.

Tampoc podem oblidar, veient-ho en retrospectiva, que la **formació que es va dur a terme en persona** amb cada usuari perquè es donés d'alta i aprengué a utilitzar l'app, ens va proporcionar una informació essencial sobre possibles problemes d'usabilitat que es va utilitzar de manera immediata per millorar l'app, en la mesura que sigui possible, dins del procés iteratiu habitual en l'evolució de la usabilitat d'un aplicatiu.

Formacions sobre l'ús del REC a usuàries del B-MINCOME

El nostre mètode

El nivell 3 – anàlisi macroeconòmica local

El tercer nivell és el que ha tingut un major focus d'atenció per la seva innovadora metodologia i per poder extreure conclusions i fer futures intervencions.

Anàlisis de transaccions i circulació econòmica local: en disposar de les dades de transaccions del sistema, s'analitzen les dades agregades de transaccions per treure conclusions. Aquest tipus d'anàlisi no proporciona dades ex-ante.

Multiplicador econòmic local de la despesa pública: es tracta de mesurar el multiplicador econòmic local de la despesa pública analitzant les tres primeres transaccions dels pagaments de l'ajuntament o entitat pública corresponent. La metodologia es denomina LM3 i va ser desenvolupada per la New Economics Foundation. Per a realitzar l'estudi es va contractar a la Universitat Pompeu Fabra.

S'ha elaborat una anàlisi acurada per avaluar la seva efectivitat i alhora tenir la possibilitat d'efectuar comparatives entre una situació inicial i una situació final. La metodologia proposada permet obtenir informació valuosa en els processos d'implementació de noves fórmules d'interacció econòmica.

Aquest tercer nivell s'estructura en 2 fases:

En la primera part de l'estudi

s'analitza l'impacte de la despesa municipal sobre l'economia de l'Eix Besòs en relació a dades de l'any 2016 (ajudes econòmiques a usuaris de serveis socials, subvencions a entitats del territori, etc.) que ajudi a construir un relat previ a la implementació de moneda ciutadana en el territori, establint, així, les bases per a fer anàlisis comparatives amb anys posteriors.

La segona part de l'estudi (2018 i 2019)

s'analitza l'impacte de la despesa en moneda ciutadana, investigant a fons de manera detallada i específica en les partides vinculades al projecte B-Mincome.

Una vegada realitzada l'anàlisi de cadascun dels 2 informes elaborats s'està en disposició de poder comparar els multiplicadors dels diferents períodes.

El resultat final permet interpretar l'impacte econòmic que tenia la despesa pública en la zona abans i després de l'actuació.

Descripció d'aquest informe

El **capítol 2** mostra el context de monedes socials i complementàries i les experiències que hi ha hagut en diverses ciutats del món, amb un èmfasi especial en les d'Europa occidental, per a després descriure en més detall els objectius del REC a Barcelona.

El **capítol 3** descriu l'organització i els costos del REC.

El **capítol 4** descriu com els usuaris obtenen els recs i com els gasten, així com les dinàmiques de funcionament del REC.

El **capítol 5** se centra en els resultats del REC:

estran els beneficiaris del SMI satisfets amb el REC?

estran els comerciants i empresaris de la zona d'actuació satisfets amb el REC?

realment el REC reforça l'economia local?

s'han vist estimulats els comerciants del REC a fer l'esforç de tractar de gastar en recs?

ha tingut l'efecte social esperat de reforçar els llaços de veïnatge?

En el **capítol 6** mostrem les nostres conclusions.

2. REC, una Moneda Ciutadana

2.1 Monedes socials i complementàries – el cas del REC

Monedes socials i complementàries –

el cas del REC

Les **monedes socials i complementàries** són mitjans de pagament i sistemes d'intercanvi que funcionen com a complement a les monedes convencionals, amb l'objectiu de transformar la realitat socioeconòmica

Com a instrument de confiança que permet afavorir els intercanvis de béns i serveis entre persones, **potencien l'economia real front l'economia financera** per situar les persones consumidores en el centre del cycle econòmic.

Els sistemes de monedes socials i complementàries pretenen potenciar el **desenvolupament local de l'àrea o territori on s'utilitzen**, contribuint al desenvolupament del comerç local i les xarxes de confiança entre veïns i usuaris del territori.

D'acord amb un estudi sobre monedes alternatives (Blanc, 2018), les monedes alternatives es poden agrupar en 7 tipus:

Grup	Característiques principals	Emergència i exemples	Principals transformacions
Grup 1	Crèdit mutu generalista orientat cap als particulars.	1983: LETS, SEL	Emancipació de les persones i desplegament d'un vincle social de proximitat per la reciprocitat i un intercanvi de mercat a nivell personal.
Grup 2	Crèdit mutu entre persones per serveis en base de temps.	1973: Banc de treball voluntari, Bancs del temps, Accorderies	Emancipació de les persones i desplegament d'un vincle social de proximitat per la reciprocitat en relació al temps.
Grup 3	Moneda local inconvertible inclusiva.	1991: Ithaca HOUR, Trueque, Bangla Pesa.	Promoció d'una economia popular inclusiva de proximitat.
Grup 4	Moneda local convertible.	1998: Palmas, Chiemgauer, Bristol Pound, Eusko.	Promoció d'una economia popular inclusiva de proximitat i reorientació de pràctiques de producció, de comerç i de consum.
Grup 5	Moneda recompensa d'actituds virtuoses.	2000: NU Spaarkas, Sol, E-Portemonee.	Reorientació de pràctiques de consum i ús dels residus.
Grup 6	Crèdit mutu inter-empresarial.	Años 1930: WIR i després, a partir de 1990: RES, SARDEX.	Promoció d'una economia de pimes reforçant la comunitat.
Grup 7	Criptomonedes.	2009: Bitcoin, Dash.	Promoció dels intercanvis lliures del marc bancari, de les monedes oficials i de les fronteres territorials.

2. REC, una Moneda Ciutadana

2.1 Monedes socials i complementàries – el cas del REC

Monedes socials i complementàries –

el cas del REC

El REC és una moneda del grup 4:

Moneda local convertible, en la taxonomia esmentada, però se l'ha denominat “moneda ciutadana” perquè intenta agrupar les característiques més interessants del concepte de moneda social (grups 1, 2 i 3) i moneda local (grups 4 i 5). A més, malgrat que el propòsit inicial del REC és la promoció econòmica local, res impedeix la seva utilització per aconseguir altres objectius.

En general, les monedes socials solen ser **autogestionades i estan recolzades en la confiança entre els seus membres**, concebuda en un sentit ampli, mentre que les monedes locals estan recolzades per la moneda convencional i per l'administració pública.

Cada vegada hi ha més ciutats, barris o zones que tenen la seva pròpia moneda local. Per exemple, la ciutat de Bristol (Regne Unit) té el Bristol Pound, Tolosa (França) té el Sol Violette, Nantes (França) té el Sonantes, Sant Joan de Aznalfarache (Sevilla, Espanya) té l'Ossetana i Santa Coloma de Gramenet (Barcelona, Espanya) té la Grama i moltes més.

Pel que fa a la **governança**, si bé el REC és una moneda que s'ha posat en marxa amb la col·laboració de l'Ajuntament de Barcelona, està previst que la gestió de la mateixa recaigui en una cooperativa denominada Taula de Canvi que s'ha creat per articular la seva governança amb els seus propis usuaris i altres implicats, com a associacions de comerciants i de veïns.

TAULA
DE >>>
CANVI

REC >>>>>>>>
MONEDA <<<<<<<<
CIUTADANA >>

El model monetari del REC

Inicialment recolzada en euros, el REC és una **moneda local**, d'una banda, i està dissenyada per a tenir **governança ciutadana** com una moneda social, d'altra banda.

A nivell regulador és una **moneda virtual de tipus 3**, d'acord amb la classificació del Banc Central Europeu. Això vol dir que és una moneda que pot ser comprada i venuda, i que no està regulada a Espanya, encara que els fons que recolzen al REC sí que ho estan, en estar en una entitat regulada.

El sistema del REC ofereix dos tipus de comptes als usuaris professionals: **els comptes en la moneda REC i els comptes de pagament en euros**.

Disposar d'un **compte de pagament en euros** és un requisit indispensable per poder **canviar recs a euros**, i per això és necessari ser un usuari professional i també és necessari actuar com a punt d'intercanvi en els canvis d'euros a recs. És a dir, el procés de canvi d'euros a recs es fa per mitjà d'un usuari professional que actua com a punt d'intercanvi.

Per tant, quan un **usuari A** desitja canviar euros per recs, des de la seva app prem en el botó de **recarregar RECS (R+)** i es realitza un càrrec en la seva targeta de dèbit o crèdit. Llavors un usuari professional, al qual anomenarem **usuari P**, que serà el **punt d'intercanvi** d'aquesta operació, rep un **préstec sense interessos ni comissions en recs** de l'entitat gestora; aquest préstec en obtingut per l'usuari P, automàticament es lliura a l'usuari A, són els recs que desitja, mentre que els euros que lliura a canvi l'usuari A pararan al **compte de pagaments en euros de l'usuari P**.

Aquest compte de pagaments en euros de l'usuari P no és immediatament accessible per part de l'usuari P, que ha de complir una condició per accedir als fons en euros que hi ha en el compte que està al seu nom. Aquesta condició es materialitza quan l'usuari P vol canviar recs a euros. Els **usuaris professionals** (com l'usuari P) **han de retornar els recs** (que s'han posat en circulació mitjançant la mena de préstecs esmentats) a l'entitat gestora, i aquesta mateixa quantitat en euros es paga des del compte de pagaments a nom de l'usuari P en el sistema REC al compte bancari autoritzat de l'usuari P.

D'aquesta manera, **els fons en euros que recolzen el REC** estan distribuïts entre els comptes de pagament de tots els usuaris professionals del sistema. L'entitat gestora només vetlla perquè es compleixi la condició establerta per treure els euros del sistema: retornar els recs corresponents, que s'han posat en circulació com a crèdit als usuaris professionals.

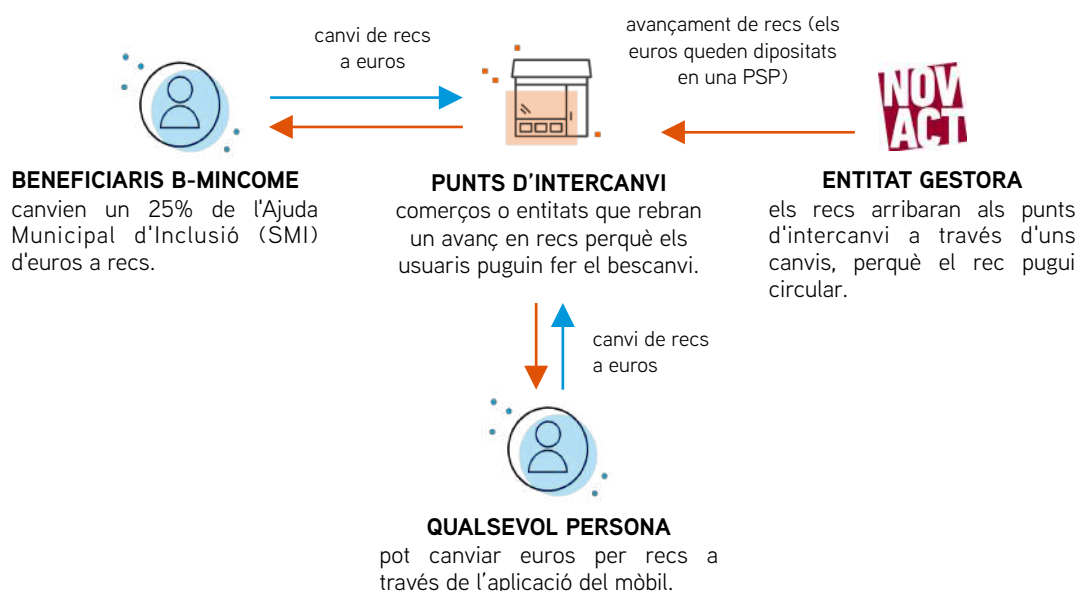
2. REC, una Moneda Ciutadana

2.2, El model monetari del REC

El model monetari del REC

Els comptes de pagament de tots els usuaris professionals del sistema, on estan els fons en euros que manté l'organització del REC per recolzar la moneda, estan en una **entitat de pagaments certificada** pel Banc de França, pertanyent a l'Eurosistema. NOVACT, com a gestor de la moneda, és un agent d'aquesta entitat de pagaments certificada

Això permet **un doble funcionament** pensat per garantir la seguretat del consumidor: els fons en euros estan en mans d'una entitat regulada, amb la seguretat que això implica per al consumidor, i els fons en moneda virtual no estan en una entitat regulada, la qual cosa permet la flexibilitat necessària per innovar i adaptar-se a les necessitats de transformació del sistema socioeconòmic que en un futur es pugui esperar del REC.

Com a moneda virtual, el REC constitueix una innovació monetària i no està regulat però, com a projecte de recerca, està creat en nom del ben comú, utilitza els serveis d'una entitat de pagaments regulada per a major protecció del consumidor i ha estat presentat davant la comissió d'innovació financera del Banc d'Espanya per aprofitar els aprenentatges extrets del projecte.

La **definició del model monetari del REC** es va elaborar per part de l'equip de NOVACT amb l'ajuda dels experts legals contractats per l'Ajuntament de Barcelona, i després va ser revisat per un **equip multidisciplinari d'experts**: economistes i promotors de monedes complementàries que van emetre les seves recomanacions en una trobada duta a terme a Barcelona el 9 de maig de 2017.

Els experts participants van ser: Ann Pettifor, Bruno Theret, Esteve Badia, Franco Llobera, Hugo Godshalk, Jens Martignioni, Jim Stodder, Joey Rennert, Jordi Flores, Jordi Griera, Lachezar Dumanov, Lluís Muns, Lluís Torrens, Massimo Amato, Matthew Slater, Sybille Saint Girons y Will Rudick

3. L'organització i Costos del REC

3.1. Organització

L'Organització

NOVACT **ha liderat l'elaboració de propostes** quant al disseny de la moneda, la seva implementació, seguiment i avaluació.

La **presa de decisions** ha estat consensuada entre l'equip de moneda de NOVACT i **les diferents àrees de l'ajuntament implicades directament** en el projecte, que són: l'Àrea d'innovació de drets socials, responsable del projecte B-MINCOME, i el Comissionat d'economia cooperativa, social i solidària, responsable del projecte de la moneda ciutadana

Seguiment i difusió

Cada mes, es realitzava **una reunió de seguiment del projecte** en la qual juntament amb alguns membres de l'equip de moneda de NOVACT es reunien diferents persones de les àrees esmentades, i **puntualment també d'altres àrees de l'ajuntament implicades**, com el departament de Comerç o Barcelona Activa - l'empresa municipal de desenvolupament local de l'ajuntament de Barcelona-.

En aquestes reunions, NOVACT exposava les propostes derivades del treball realitzat de disseny o posada en marxa del projecte i les diferents persones implicades a l'ajuntament donaven la seva aprovació o proposaven esmenes o noves possibilitats d'ús i aprofitament del REC a nivell municipal.

Comitè de direcció B-MINCOME

Cada mes hi havia una reunió amb **tots els socis del projecte B-MINCOME**, per tractar qüestions de coordinació entre els socis, sobretot per afrontar el que han estat reptes comuns com el retard en l'arribada del finançament, com resoldre qüestions relatives a la propietat intel·lectual i industrial de tot el que s'ha produït en el projecte, o com coordinar-se referent a estudis i recerca.

3. L'organització i Costos del REC

3.1. Organització

L'Organització

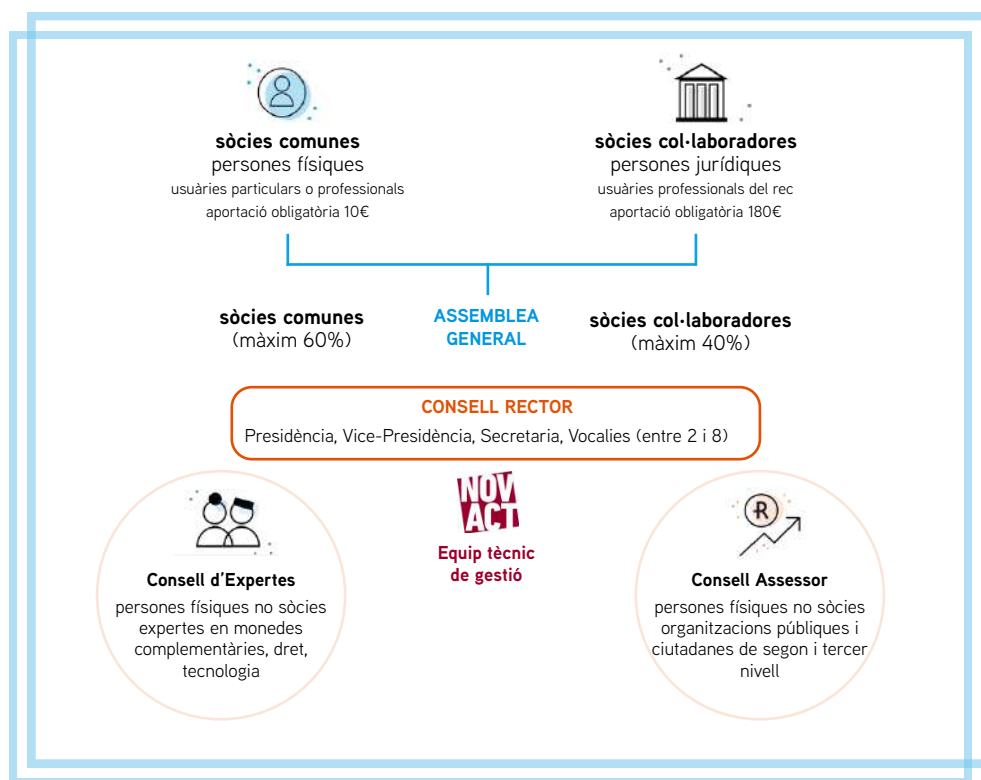
Governança

L'Ajuntament de Barcelona va estimar des del principi que, fins i tot comptant amb el suport municipal, el **REC havia de ser una moneda ciutadana**.

Aquesta condició va ser clau en el desenvolupament del REC. NOVACT és una organització enfocada, entre altres coses, a posar en marxa projectes d'innovació social enfocats a la democràcia econòmica i la democràcia directa o participativa. Aquesta àrea de NOVACT es denomina "Lab", i ha estat l'àrea que ha dissenyat i posat en marxa el REC. No obstant això, pel que fa a la governança del REC, NOVACT no compta amb la legitimitat i representativitat adequada per governar el REC, per la qual cosa des de l'inici es va plantejar la necessitat de crear un òrgan de governança per al REC.

Ja que el **REC és una plataforma digital**, la forma jurídica que es va considerar adequada per a assumir la governança del REC va ser una **cooperativa de consumidores i usuàries** de serveis de pagament en RECS. Buscant en tot moment una governança representativa dels interessos de la ciutadania, es va convidar a formar part d'ella a usuaris del REC, a entitats ciutadanes usuàries del REC, sobretot les radicades en la zona on inicialment s'ha posat en marxa el REC, i a l'equip que gestiona el REC.

Aquesta és l'estructura de la Taula de Canvi

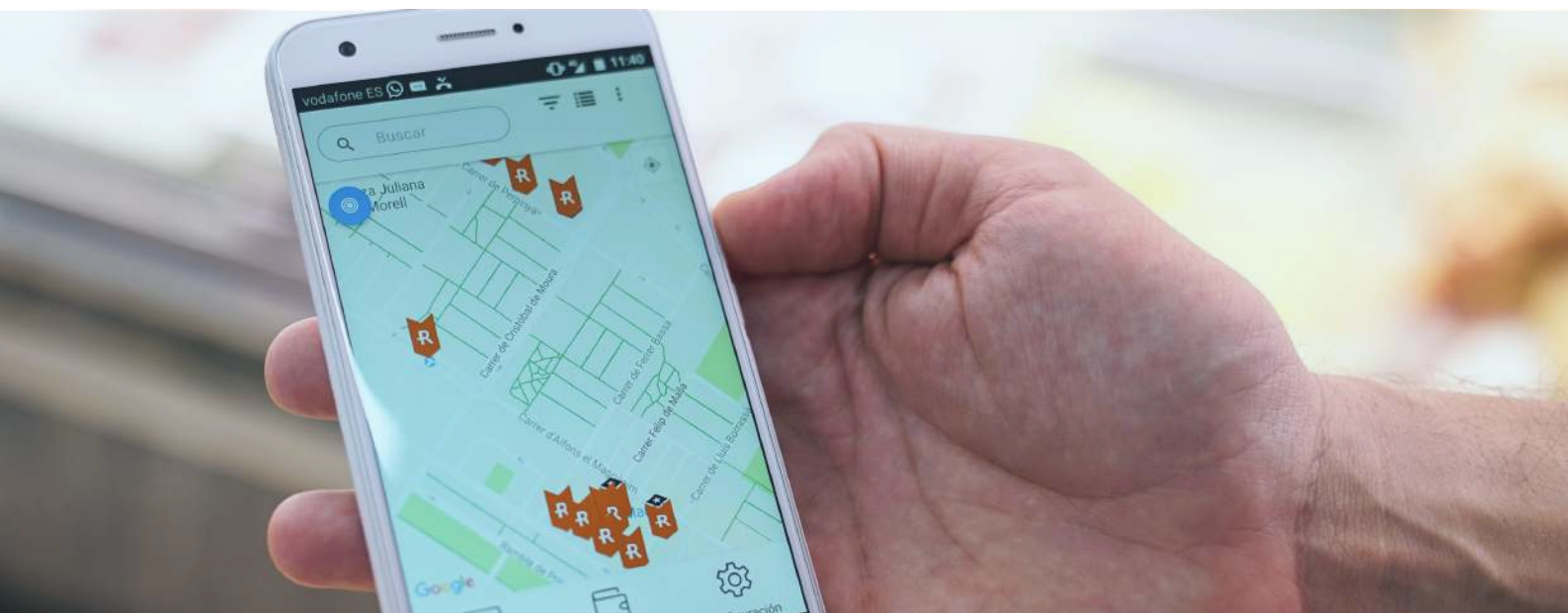

3. L'organització i Costos del REC

3.2. Costos

Els costos

Concepte	NOVACT	Ajuntament	Total	%
Disseny	278.519,61€	108.187,88€	386.707,49€	46%
Implementació	160.505,07€	70.200,00€	230.705,07€	28%
Seguiment	82.879,03€	14.533,31€	97.412,34€	12%
Avaluació	115.758,78€	4.598,00€	120.356,78€	14%
Total	637.662,50€	197.519,19€	835.181,69€	100%

4. Guanyar i gastar recs

4.1. Els usuaris particulars obtenint recs

Els usuaris particulars obtenint recs

La forma més habitual d'obtenir recs per als particulars, fins avui, és **canviar euros per recs**.

En concret **els beneficiaris del projecte B-MINCOME** canvien euros per recs cada mes, ja que cada persona beneficiària, en acceptar les condicions de participació en el programa B-MINCOME, va acceptar també la condició que una part dels ingressos procedents del SMI s'haguessin de gastar en la moneda ciutadana

Aquesta condició, que legalment és una càrrega associada a l'ajuda, es va materialitzar en què el 25% del SMI rebut per l'usuari en euros el canviés a recs, canvi que l'organització del REC li facilitava a l'usuari amb aquesta operativa.

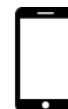
L'operativa:

L'SMI es pagava mitjançant una targeta pre-pagament bancària emesa a nom de cadascuna de les persones beneficiàries del programa. Cada mes, una vegada les beneficiàries rebien el pagament del SMI mitjançant aquesta targeta.

Se'ls hi carregava el 25% d'aquesta quantitat en la targeta.

I després, s'abonava aquesta mateixa quantitat en el seu compte en recs.

Els usuaris particulars també poden guanyar recs.

En concret, aquells usuaris particulars que ho desitgin, encara que no estiguin vinculats al programa B-MINCOME, tenen dues opcions per obtenir recs: d'una banda, poden cobrar en recs i per un altre, poden canviar euros per recs.

Per **canviar euros per recs tenen una funció en l'app de pagaments**: només han d'introduir el seu número de targeta de crèdit, dèbit o prepagament en fer el canvi des de l'app, aquesta quantitat en euros es carrega en aquesta targeta i la mateixa quantitat s'abona en recs en el seu compte.

Una vegada que un usuari particular canvia o guanya recs haurà de gastar aquests recs. L'entitat gestora del REC **no ofereix el canvi de recs a euros als usuaris amb compte particular**, només ho fa als usuaris amb compte professional.

Els usuaris amb compte professional guanyen recs cobrant per la venda de béns i serveis

4. Guanyar i gastar recs

4.2. Els usuaris amb compte professional guanyen recs cobrant per la venda de béns i serveis

Els usuaris professionals del REC són **persones jurídiques o autònomes**. Els usuaris professionals poden guanyar recs cobrant per la venda de béns i serveis.

Al seu torn, els usuaris professionals poden:

Canviar els recs a euros
comerços, empreses
comercials i entitats situades
en la zona de l'actuació.

Comprar inputs
rodutius o **pagar a**
qualsevol usuari del sistema
amb els recs obtinguts amb
les seves vendes.

En general, són **organitzacions petites i locals** que tenen una gestió independent, poden prendre decisions comercials sense consultar amb ningú. L'organització del REC va convidar a participar els comerços, propietaris de parades dels mercats municipals, majoristes i entitats dels barris

La majoria dels comerços són del **sector d'alimentació** en ser l'SMI una ajuda per a la compra de béns i serveis de primera necessitat.

El programa va començar el setembre de **2018 amb 82 comerços**. En l'actualitat hi ha **175 usuaris professionals** que s'han anat adherint al programa a mesura que han vist que es convertia en una realitat.

Des de l'organització no s'ha negat la pertinença al REC a cap usuari professional. Per poder disposar de compte de pagaments en euros i canviar recs per euros, és necessari aportar determinada documentació exigida per l'entitat de pagaments.

4. Guanyar i gastar recs

4.2. Els usuaris amb compte professional guanyen recs cobrant per la venda de béns i serveis

Els usuaris amb compte professional guanyen recs cobrant per la venda de béns i serveis

Les administracions públiques cobren en recs

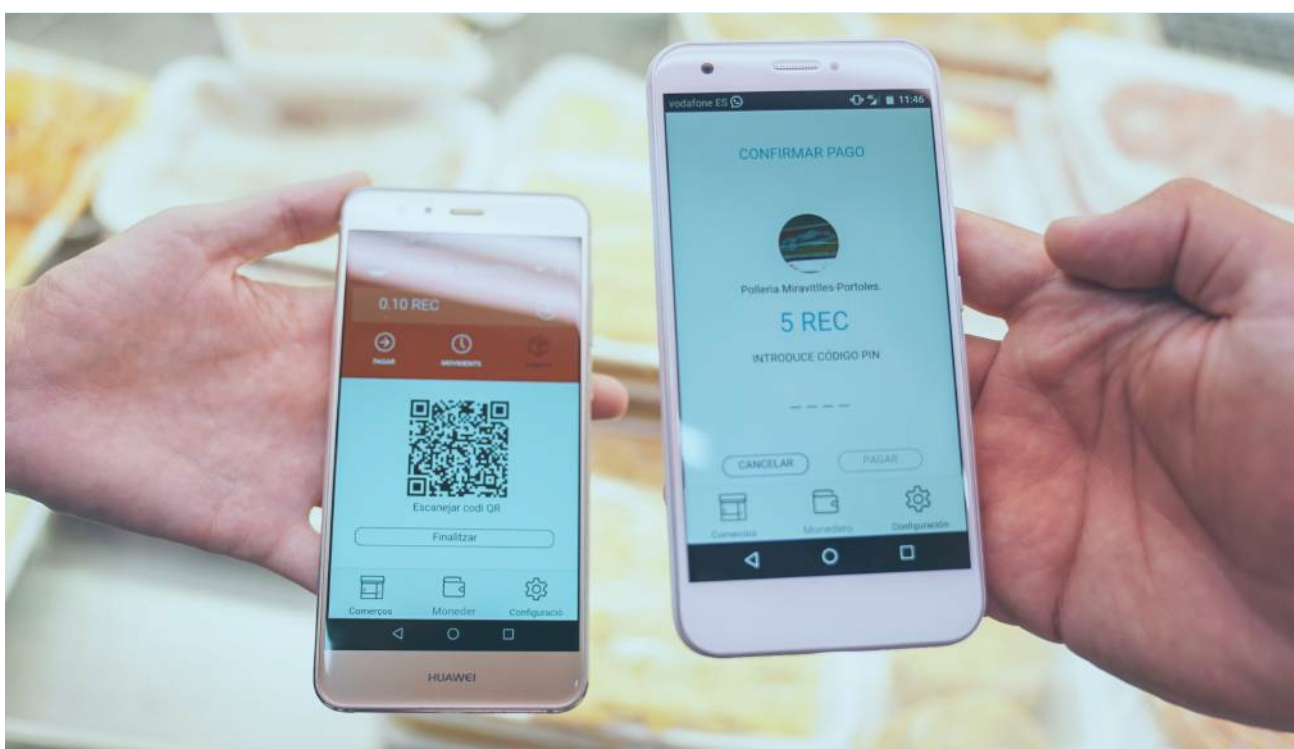
L'Ajuntament de Barcelona no cobra en recs. El repte que l'ajuntament participi en la moneda ciutadana ha generat una intensa labor per part de l'equip del REC que ha elaborat diverses propostes per tractar d'adaptar-se als requeriments de l'Ajuntament de Barcelona de manera que aquest pugui treballar amb la plataforma de pagaments del REC.

Aquestes opcions inclouen la possibilitat que els usuaris puguin **pagar taxes i preus públics en recs** i l'ajuntament rebí aquest pagament en euros.

Ja que la **plataforma REC gestiona comptes en euros** per als seus usuaris professionals, amb l'entitat de pagaments esmentada, això seria possible; l'ajuntament només hauria d'obrir un **compte institucional** en euros en la plataforma REC.

La plataforma de pagaments del REC s'encarregaria de **transformar cada quantitat pagada en recs** a l'ajuntament en euros cobrats per l'ajuntament en el seu compte institucional, sistema que no presenta cap impediment legal.

Fins avui, l'ajuntament no ha posat en marxa aquesta possibilitat, que nombrosos comerciants i altres usuaris han suggerit. Queda per a una fase posterior la possibilitat de posar-la en marxa.

Els usuaris amb compte professional guanyen recs cobrant per la venda de béns i serveis

4. Guanyar i gastar recs

4.2. Els usuaris amb compte professional guanyen recs cobrant per la venda de béns i serveis

Les administracions públiques paguen en recs

L'Ajuntament de Barcelona no fa pagaments en recs. Les administracions públiques poden fer ús d'entitats col·laboradores per gestionar determinats pagaments.

En un primer moment, es va plantejar que la plataforma REC podria ser una entitat col·laboradora en el pagament del SMI, de manera que la plataforma de pagaments REC rebés els fons de l'ajuntament i dugués a terme la gestió dels pagaments als beneficiaris del SMI en euros, per a continuació realitzar el càrrec del 25% d'aquesta quantitat i abonar-la en recs en el compte del beneficiari. Diversos impediments de gestió relacionats amb el ERP (programa de gestió) utilitzat per l'ajuntament van impedir l'ús d'aquesta possibilitat.

L'Ajuntament de Barcelona sí que ha introduït en les **bases de la convocatòria d'algunes subvencions** un criteri de valoració que premia l'ús del REC per part dels perceptors d'aquestes subvencions.

En concret, el fet que els sol·licitants incloguin en el seu projecte l'ús de monedes socials, com el REC, seria un **criteri d'innovació** i puntuaria com a tal a l'hora de rebre l'ajuda. Aquesta iniciativa de l'ajuntament s'ha inclòs ja en dues convocatòries de les subvencions generals dins de l'àrea de l'economia social i solidària i en "Impulsem el que fas" de Barcelona Activa, la de 2018 i la de 2019.

5. Resultats del REC

5.1. Familiaritat amb el REC i usabilitat

El REC i els consumidors

Familiaritat amb el REC i usabilitat

El REC i els consumidors

L'anàlisi de **nivell 1 i 2** referent als consumidors, en general, l'ingrés per usuari particular del programa B-MINCOME ha estat de **130 R en mitjana al mes**. Totes les ràtios d'usabilitat comparables han millorat entre la primera i la segona enquesta.

Satisfacció

al setembre 2019 es xifrava en un **92% (bastant o molt satisfet)**, la qual cosa suposa una pujada del 10% respecte al mateix mesurament al febrer 2019, realitzada als 5 mesos de funcionament

Facilitat

al febrer 2019 els consumidors que trobaven fàcil d'usar l'aplicació de pagaments del REC **eren el 89%**.

Comerços

Saben on gastar els recs un **99% del total**, percentatge que ha evolucionat des del 84% inicial.

Consum

el REC ha tingut impacte en els hàbits de consum dels particulars, o així ho perceben ara: **un 55% en l'última enquesta**, a diferència del resultat en la primera enquesta del 35%. El principal canvi consisteix a comprar ara en el petit comerç de barri i els mercats, seguit pel fet de comprar ara productes diferents i més quantitat d'ells.

Impacte

la sensació d'estar ajudant l'economia del barri (87,5% dels enquestats).

Confiança

el REC ha contribuït al fet que els consumidors **confiïn més en el comerç afiliat al REC** (74% en l'última enquesta, enfront del 61% en la primera)

Digitalització

pel que fa adquirir millors competències en noves tecnologies, encara que en la primera enquesta la resposta era majoritàriament afirmativa (57%) en la segona enquesta la resposta era negativa (64%).

Atenció al cliente

el servei d'atenció a l'usuari a penes atén una mitjana de 16 consultes mensuals a particulars. L'atenció a particulars és principalment per telèfon i en persona, i **el servei d'atenció a l'usuari té una aprovació del 98% per part dels particulars**. La majoria de les consultes van tenir lloc en la fase de posada en marxa del REC.

5. Resultats del REC

5.1. Familiaritat amb el REC i usabilitat

El REC i els consumidors

Familiaritat amb el REC i usabilitat

El REC i els consumidors

En analitzar la correlació entre diferents preguntes de l'enquesta, cal destacar dos fets:

1. Els usuaris per als quals la moneda sí ha tingut impacte en la millora de l'economia del barri estan molt satisfets en general amb el REC. Per a un 7% dels enquestats existeix un impacte negatiu (res) de la moneda amb la millora de l'economia del barri. No obstant això, més de la meitat d'aquests (53%) es mostren satisfets o molt satisfets amb la moneda REC.

Per tant, **l'ús de la moneda no potencia ni consolida - genera impacte - en la percepció de l'evolució de l'economia del barri**. En l'altre extrem, per aquells que la moneda sí ha tingut impacte en la millora del veïnat, que són la majoria (93%), l'associació amb un grau positiu de satisfacció general és altament significatiu, superior al 96%.

2. D'altra banda, també s'observa que com **més canvien els hàbits de consum** gràcies al REC, **més satisfets estan els usuaris**. Existeix una relació de significació moderada entre el grau de satisfacció i l'impacte en els hàbits de consum. Aquesta relació es manifesta en sentit positiu i indica que existeix una relació lineal forta entre les dues variables de manera que a mesura que una variable augmenta, l'altra variable també augmenta.

Familiaritat amb el REC i usabilitat

5. Resultats del REC

5.1. Familiaritat amb el REC i usabilitat

El REC i els consumidors

El REC i els consumidors

Els aspectes més positius que destaquen els consumidors espontàniament són:

68% la facilitat i comoditat de pagar amb l'app

18% l'ajuda econòmica (aquest no és un mèrit del REC)

12% la percepció d'estar ajudant al comerç del barri

I com **aspectes negatius** es mencionen:

52% la poca varietat dels comerços i preus alts

28% problemes en pagar per connexió lenta o la falta de cobertura

12% aspectes del funcionament del REC

És important aclarir que en alguns dels barris on s'ha dut a terme l'actuació la **cobertura de mòbil** és pèssima amb alguns operadors importants, qüestió que s'ha volgut esmenar en els mercats municipals amb la instal·lació de xarxes de wifi municipals, que, després de 3 anys, no s'han arribat a instal·lar per raons desconegudes.

Més enllà de les 533 persones usuàries particulars participants vinculades al projecte B-MINCOME, el nombre de particulars no vinculats a cap ajuda, ni a l'equip gestor del REC ha estat escàs (**60 persones usuàries**), algunes d'elles són persones gestores de negocis associats al REC, que transfereixen els seus ingressos resultat de rendiments del treball des del compte professional del negoci al seu compte personal en recs; unes altres són simpatitzants

Les accions de comunicació o màrqueting posades en pràctica fins ara per atreure aquests perfils d'usuaris han estat minses, ja que s'han prioritzat altres línies de treball.

5. Resultats del REC

5.1. Familiaritat amb el REC i usabilitat

El REC i els usuaris professionals

Familiaritat amb el REC i usabilitat

El REC i els usuaris professionals

El REC es va posar en circulació el **setembre de 2018 amb 82 comerços** associats, comerços que van confiar en el programa quan encara no existia. A mesura que el REC es convertia en una realitat, el nombre de comerços associats al REC ha ascendit fins a **160 comerços actius, inclosos 2 majoristes, i 13 entitats** (associacions i fundacions de la zona d'actuació del REC) addicionals, a data de 30 d'octubre de 2019. El **sector d'alimentació** és amb diferència el que més comerços té dins del sistema, el que més cobra i el que més paga en recs.

Els comerciants que en el període estudiat han tingut activitat han ingressat **de mitjana 5.559 recs**.

Satisfacció

els comerciants estan en la seva majoria satisfets o molt satisfets amb el REC, **un 88% en l'última enquesta**, enfront del 80% en la primera enquesta.

Funcionament

ja en la primera enquesta, un **97%** manifestaven haver rebut suficient informació sobre el funcionament del REC.

Comerços

el percentatge dels quals consideren que saben on gastar els recs ha millorat lleugerament, **del 77% al 79%**.

Funcionalitats

Els usuaris professionals tenen una **alta valoració de la funcionalitat** de l'app de pagaments, en concret de les següents característiques

9,87 sobre 10 - mapa de localització de comerços

9,53 sobre 10 - gestió de rols d'usuaris en el compte del negoci

És interessant destacar que aquesta última característica permet que l'usuari professional pugui cobrar amb el seu mòbil intel·ligent, sense necessitat d'incórrer en despeses per adquirir un TPV ni per a cobrar, i també permet que altres persones que no són el mateix empresari (un dependent, repartidor o copropietari) puguin cobrar amb el compte del negoci amb el seu propi mòbil, però no puguin pagar.

9,20 sobre 10 - identificació de l'usuari per al pagament per QR

8,98 sobre 10 - la possibilitat de publicar ofertes

Atenció al client

la majoria dels contactes al servei d'atenció a l'usuari tenen a veure amb el **canvi de recs a euros**, que, ara com ara, no és accessible a l'usuari des de l'app de manera automàtica (26% del total de contactes), però pel que fa a la resta de contactes d'atenció a l'usuari professional, per exemple, per a la resolució d'incidències, **la satisfacció dels usuaris professionals és molt alta (100%)**.

5. Resultats del REC

5.1. Familiaritat amb el REC i usabilitat

El REC i els usuaris professionals

Familiaritat amb el REC i usabilitat

El REC i els usuaris professionals

Vendes

la majoria dels comerços (66%) declaren haver rebut un augment en **volum de vendes de fins a un 10%**, i aquesta dada millora respecte a la primera enquesta, en la qual un 64% declaraven haver rebut un augment en volum de vendes de fins al 5%.

Clients

la majoria dels comerços, un 77% també diu haver rebut un **augment de nombre de clients de fins al 10%**.

Vendes en €

no han percebut que les vendes en euros als nous clients que el REC els ha aportat sigui significatiu, ja que un 72% diu no haver notat aquest augment, no obstant això, és una millor dada que en la primera enquesta, en la qual aquest percentatge era un 84%.

Digitalització

no manifesten que el REC els hagi ajudat a adquirir millors competències en noves tecnologies (**84% van respondre res o poc a aquesta pregunta**).

Consum

no consideren que el REC els hagi fet canviar cap hàbit de consum (87%).

Impacte

en la primera enquesta era negativa (només un 46% pensava que el REC ajudava al comerç local). En la segona enquesta, aquest percentatge ha canviat i ara **un 65% dels comerços pensen que sí ajuda al comerç local**.

Gastar recs

els usuaris professionals principalment manifestaven ja en la primera enquesta que els agradaria poder **pagar proveïdors i subministraments (45%), així com taxes i impostos (40%)**. Des de l'entitat gestora del REC s'està treballant a veure com assessorar els usuaris professionals sobre com pagar rendiments del treball en recs, però encara no s'ha proposat tal mesura a la xarxa d'usuaris professionals del REC.

5. Resultats del REC

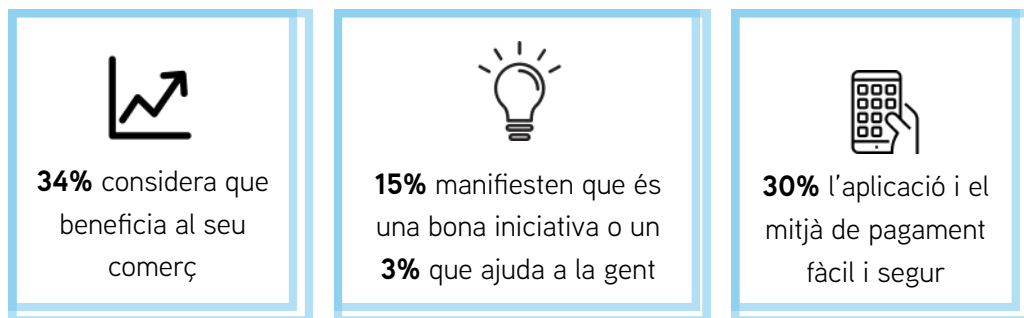
5.1. Familiaritat amb el REC i usabilitat

El REC i els usuaris professionals

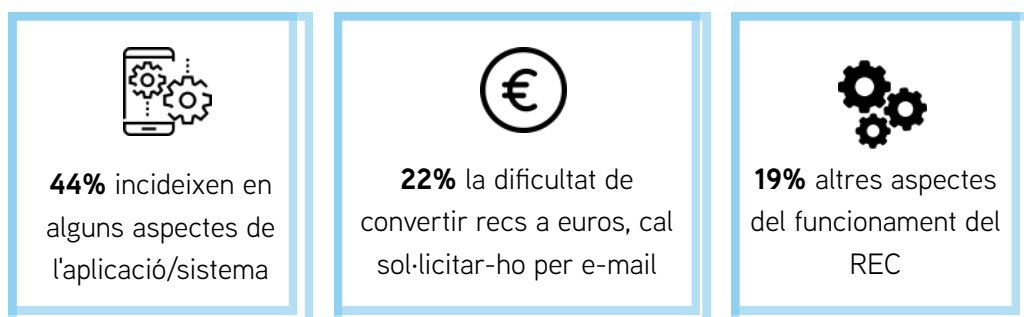
Familiaritat amb el REC i usabilitat

El REC i els usuaris professionals

Els **aspectes positius** que destaquen sobre el REC són els següents:

Un 38% dels usuaris professionals enquestats no han trobat cap aspecte negatiu de destacar. Com a **aspectes negatius** mencionen:

Quant als creuaments de dades d'enquestes amb les dades de transaccions del sistema:

1. S'aprecia que quant **majors són els ingressos percebuts**, major és el seu **grau de satisfacció**, i major és la seva percepció que el REC estigui ajudant a l'economia local.
2. Convé destacar, així mateix, que els comerciants **podrien estar infravalorant els seus ingressos en recs** en respondre les enquestes, ja que, en creuar els resultats de les enquestes i les dades de facturació del sistema,

22 establiments (representen 28,57% de les respostes) que han manifestat no haver notat cap increment en la facturació gràcies al REC, però que han rebut un total de 33.632,68 recs d'ingressos en total. Aquests 22 establiments han rebut un volum per botiga de 1.528,75 recs de mitjana que equival a 127,39 recs mensuals de mitjana. En la primera enquesta va ocórrer el mateix, es tractava de 27 establiments (35% del total) que havien ingressat fins avui 33.714 recs, 250 recs mensuals per comerç de mitjana.

Per tant, aquests comerços tenen la percepció d'un impacte nul del REC en la seva facturació, mentre que, si ens basem en les dades del sistema, en realitat no ho és. Una possible explicació d'aquest fenomen podria ser que els comerciants **perceben que els clients que gasten en recs en el seu establiment són els mateixos clients que abans gastaven en euros i per les mateixes quantitats**. No tenim suficients elements per a valorar aquest extrem.

5. Resultats del REC

5.1. Familiaritat amb el REC i usabilitat

Confiança i millora de les relacions veïnals

Familiaritat amb el REC i usabilitat

Confiança i millora de les relacions veïnals

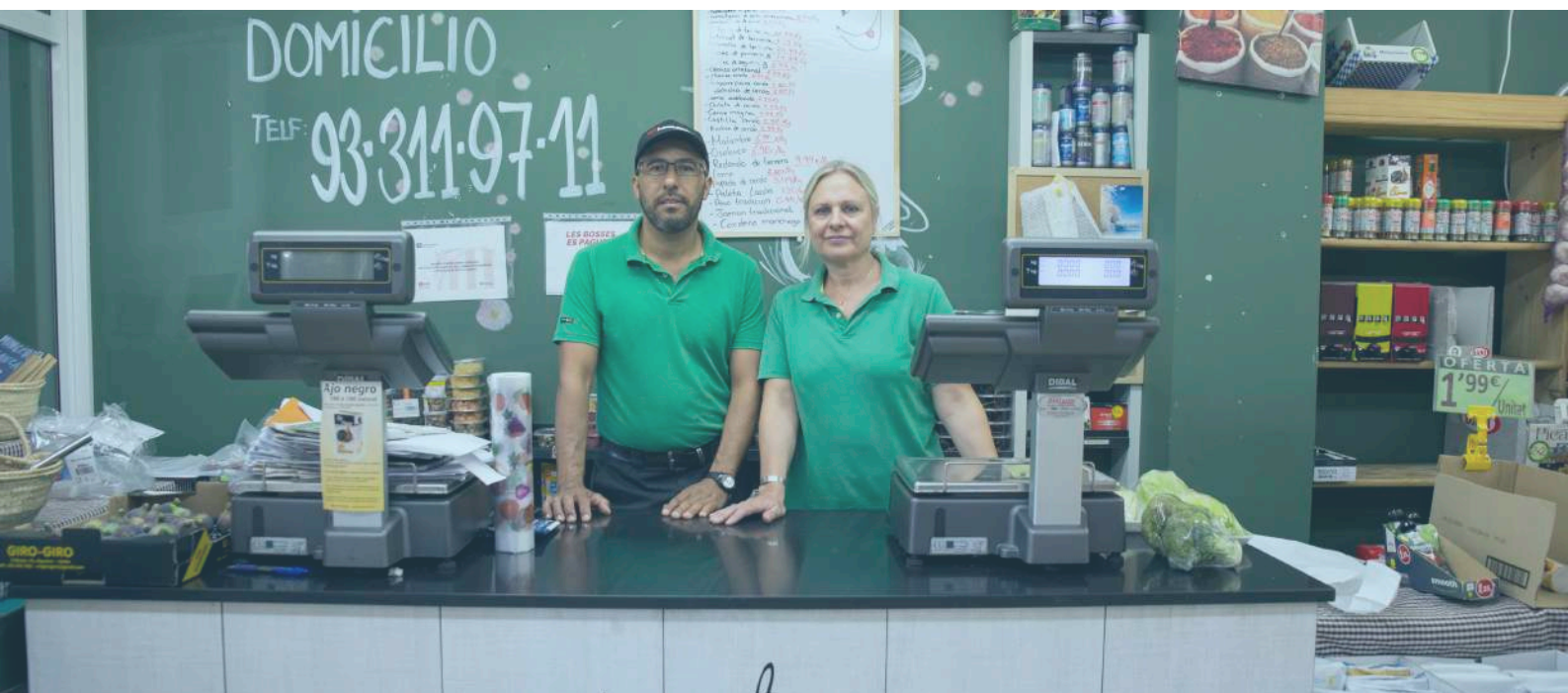
El sistema ha impactat de manera desigual als diferents col·lectius.

D'una banda, els **usuaris particulars associats al B-MINCOME** declaren confiar més en els comerços associats al REC, gràcies a l'existència del REC (74%).

D'altra banda, **els comerços no tenen la mateixa percepció**: un 60% declara que el REC no li ha ajudat a establir relacions de confiança amb els consumidors.

La veritat és que no ha donat temps a desenvolupar els espais de participació del REC en el temps transcorregut. La cooperativa gestora del REC tot just porta 3 mesos formalitzada al tancament d'aquest informe.

D'altra banda, des de l'equip gestor del REC es va proposar la coordinació amb una política activa del projecte B-MINCOME, la política d'acció comunitària i d'emprenedoria en l'economia social i solidària, per poder fomentar aquest espai d'interacció social, incloent els comerciants, però per diverses raons externes a l'equip, aquesta coordinació no va poder produir-se.

5. Resultats del REC

5.2. L'impacte del REC

L'impacte del REC

El sistema REC ha estat l'instrument mitjançant el qual s'ha:

789.592 R

s'han injectat a
l'Eix Besòs

643.532 R

s'han canviat
a euros

901.004 R

generats en
transaccions

5,71

és la velocitat de
circulació
mitjana

de 1,91 a 2,95

ha passat el
multiplicador de la
despesa pública local

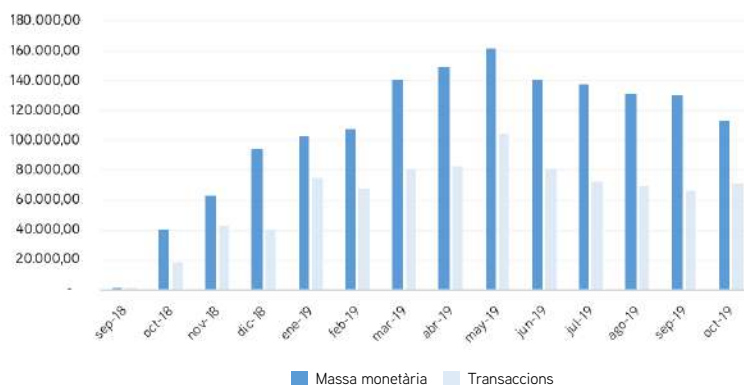
5.559 R

rebut per cada
empresa de mitjana
des de la posada en
marxa

Augment de ventes

En el gràfic següent es pot veure l'evolució d'injeccions monetàries i transaccions mes a mes.

Massa monetària i transaccions en REC

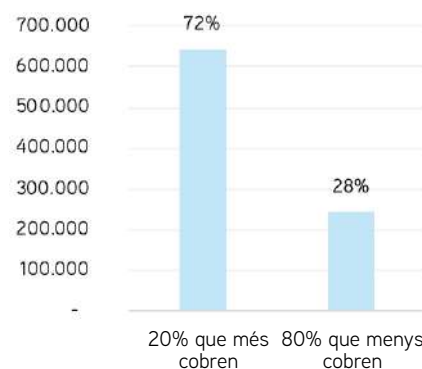

En mitjana, cada empresa ha rebut un ingrés de 5.559 R, no obstant això, la mitjana de la sèrie està en 2.035 R, la qual cosa ja és un signe de concentració.

Efectivament, es pot observar bastanta **concentració en els ingressos**, sent el 20% de les empreses que més ingressen els receptors del 72% dels ingressos, com mostra el gràfic adjacent.

El sector que **més ha facturat és Alimentació** amb un 74% dels ingressos totals, seguit per les **farmàcies** (7% del total) i els supermercats (5% del total).

Distribució d'ingressos en recs

L'impacte del REC

La recirculació

Els comerciants van començar recirculant només **un 1,4% el primer mes**, però han arribat a **recircular fins a un 33%** dels ingressos en recs. Això indica que els usuaris professionals del REC cada vegada són més capaços de gastar recs, perquè hi ha cada vegada més opcions de despesa, incloent dos majoristes del sector d'alimentació.

La ràtio de recirculació ens indica la despesa en recs sobre els ingressos en recs dels usuaris professionals. Com veiem en el següent gràfic, aquesta ràtio, referida als usuaris professionals minoristes, mostra una **tendència clarament ascendent**, perquè ha anat pujant de forma gairebé sostinguda, en els 13 períodes mensuals que han passat des de la seva posada en marxa al setembre 2018.

(*) Recirculació: despesa dels usuaris professionals detallistes en percentatge sobre els ingressos d'aquests usuaris.

Aquesta ràtio ha anat augmentant gràcies als esforços de NOVACT de trobar **majoristes adequats** per als usuaris professionals detallistes del REC, i al fet que dues companyies d'aquest perfil han decidit entrar a formar part del REC.

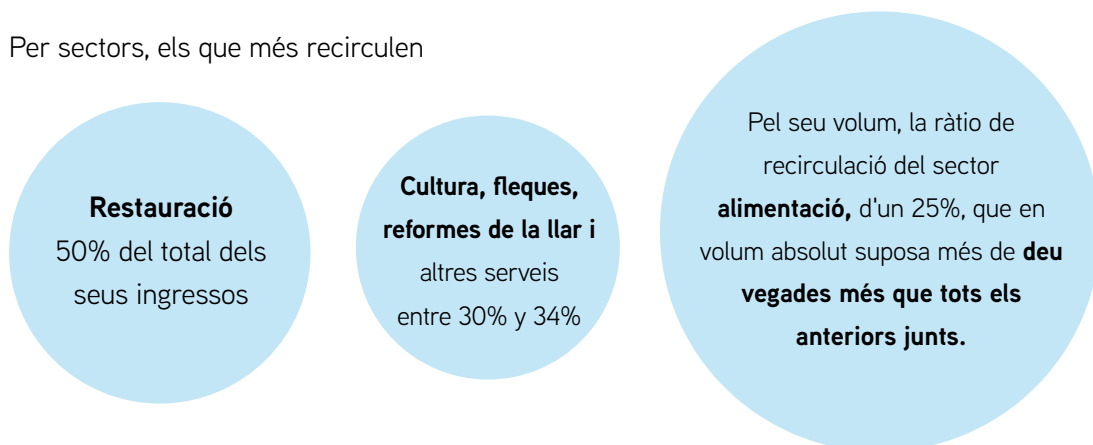
No obstant això, aquesta mateixa ràtio, referida a tots els usuaris professionals (incloent majoristes) **aconsegueix el 26,6%** i és menor per a tots els períodes, sobretot els últims, pel fet que els usuaris professionals majoristes, ara com ara, no estan trobant manera de gastar els recs que ingressen.

Està en estudi un informe sobre **com pagar salaris en recs**, que està acabant de perfilar-se amb base a diferents estudis jurídics. Una vegada aquest estudi estigui finalitzat i pugui fer-se arribar als usuaris del REC, esperem que això tingui un impacte en la recirculació del REC. En qualsevol cas, la primera enquesta realitzada als usuaris professionals va mostrar que aquests sol·liciten, sobretot, poder gastar els recs en **l'administració pública**.

L'impacte del REC

La recirculació

Per sectors, els que més recirculen

El canvi invers (recs a euros)

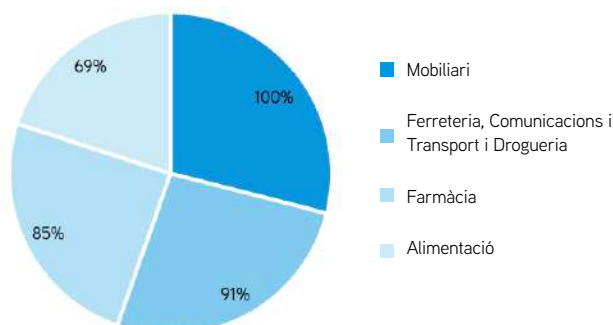
Pel que fa al **canvi del recs a euros**, hem de recalcar que **no hi havia cap fre** perquè les empreses canviessin, excepte potser la molèstia d'haver de sol·licitar-lo al servei d'atenció a l'usuari del REC mitjançant un e-mail, declarant la finalitat per a la qual desitjaven canviar:

No va haver-hi cap penalització per al canvi de recs a euros ni tampoc hi havia taxes d'oxidació (tipus d'interès negatiu) a les tinences de recs. Tots els pagaments que s'han dut a terme en recs per part dels comerciants han estat de mutu propi, en ser convidats pel personal gestor del REC a realitzar pagaments a empreses adherides al REC, pel bé del sistema, sense cap premi adicional.

Quant als sectors que més canvi invers han dut a terme:

És interessant destacar també que el canvi invers està **probablement inversament relacionat** amb la injecció de recs. Això significaria, que el mer fet d'injectar més recs en el sistema faria que el canvi invers descendís.

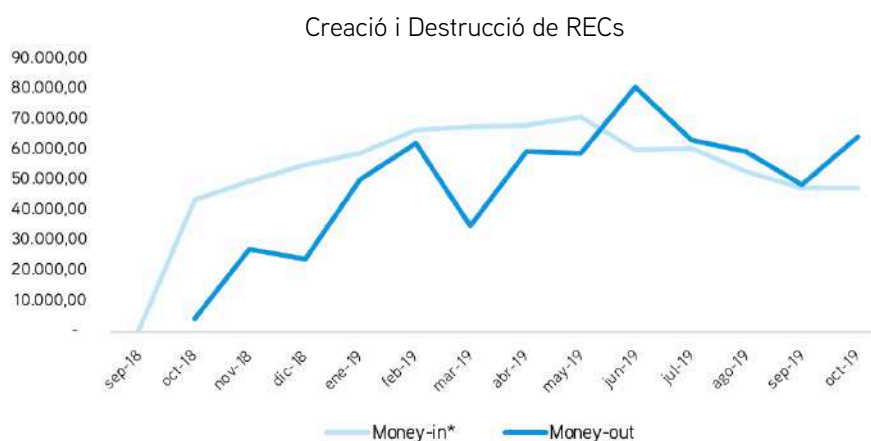

L'impacte del REC

El canvi invers (recs a euros)

Analitzem la tendència que marca la massa monetària del REC. En el següent gràfic pot veure's **l'evolució de la creació i destrucció de REC** al llarg dels 10 períodes mensuals que han transcorregut des que el REC es va posar en circulació.

La **creació de REC**, o money-in, té lloc quan els usuaris canvien euros a recs en general. La **destrucció de REC**, o money-out, és el procés invers i ocorre quan els recs es retiren de circulació perquè els usuaris professionals sol·liciten a l'entitat gestora del REC canviar recs a euros.

Com veiem en el gràfic anterior, **al maig es va donar la volta a la tendència de creixement de la massa monetària**, que es mantenia gràcies al fet que el volum de creació de recs era superior al de destrucció en cada període. Com a resultat, la massa monetària del REC, que estava creixent fins llavors, va començar a descendir. Encara que el mes de **juliol van tornar a igualar-se creació i destrucció de recs**, amb la consegüent estabilització de la massa monetària, és massa aviat per saber si la tendència es consolidarà o tornarà a desajustar-se.

Cal recordar que **la creació de recs en el moment actual depèn gairebé al 100%** de la condició que l'ajuntament ha posat als participants en **el programa B-MINCOME que han de canviar el 25% del Suport Municipal d'Inclusió (SMI)** que reben a recs per gastar-los en l'economia local.

L'impacte del REC

La Velocitat de circulació del REC

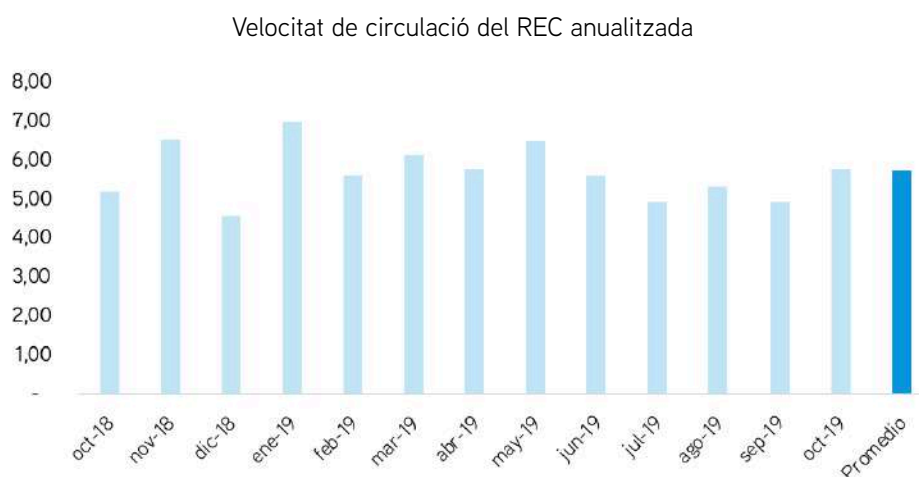
El disseny d'un sistema monetari exigeix mecanismes que assegurin la circulació. La velocitat de circulació del diner és un **indicador del funcionament d'un sistema monetari**. Per exemple, en el sistema monetari convencional, les crisis financeres solen anar acompanyades d'una caiguda en la velocitat de circulació del diner. Una velocitat de circulació estable reflecteix un bon funcionament del sistema monetari.

Un estudi sobre **la velocitat de circulació de diverses monedes socials i complementàries** (Rosa i Stodder 2012) analitzava el valor de la velocitat de circulació de diverses monedes.

El REC amb un **5,71 de velocitat de circulació** estaria en un valor intermedi.

Entre les més ràpides com el Palmes (el Brasil) que registra uns valors de 13,5 o el Chiemgauer de Bavaria, amb 11,50, en el rang superior.

En el rang inferior, el Bristol Pound, amb una velocitat de 0,79 seria de les que te menor velocitat de circulació, passant per altres monedes com el WIR suís, amb una velocitat de 2,69. En el moment de l'estudi citat, 2012, l'euro a Espanya tenia una velocitat de circulació de 0,50.

En aquest gràfic, es mostra la velocitat de circulació del REC calculada com a **suma de transaccions de cada període dividit per massa monetària mitjana del període i multiplicada per 12 per anualitzar els valors mensuals**, excepte l'últim valor que és la velocitat de circulació dels últims 365 dies calculat com a sumatori de volums de transaccions d'aquest període (6 novembre 2018 a 6 de novembre 2019) dividit entre massa monetària mitjana dels 365 dies.

L'impacte del REC

El Multiplicador econòmic de la despesa pública

El multiplicador econòmic de la despesa pública **ha augmentat des del 1,91 que es va estimar per a 2017** fins el 2,95 que s'ha calculat amb les dades de transaccions existents per als 9 primers mesos de funcionament del REC (octubre 2018 a octubre 2019).

Això significa un **augment de l'impacte econòmic de la despesa pública local** (en la zona d'actuació: els 10 barris de l'Eix Besòs) del 48%, i que per a les xifres de despesa que es preveia injectar suposa un augment d'ingrés agregat de 728,000€.

Despesa pública a la zona	Multiplicador inicial	Impacte en l'economia local inicial	Multiplicador després actuació	Impacte en l'economia local després de l'actuació	Increment de l'impacte econòmic local
800.000 €	1,91	1.528.000 €	2,95	2.360.000 €	832.000 €

El multiplicador ha ido aumentando mes a mes, tal como muestra la tabla a continuación. En el cálculo del multiplicador económico local mensual, el equipo de la **Universidad Pompeu Fabra** que lo ha llevado a cabo, ha considerado oportuno ponderar los días en circulación que están los recs inyectados cada mes, puesto que la inyección mes a mes hace que haya una permanencia variable en el sistema y, por lo tanto, la capacidad de generar transacciones se estima que sea también variable.

	Entrades de recs	Total transaccions	Multiplicador mensual	Multiplicador mensual acumulat	Dies del mes considerats	Dies en circulació	Multiplicador ponderat (dies en circulació)
sep-18	41.379	53,44	1,00	1,00	6	402	1,00
oct-18	51.861	26.435,89	1,51	1,28	31	396	1,31
nov-18	55.041	41.720,58	1,76	1,46	30	365	1,60
dic-18	58.545	64.413,91	2,10	1,64	31	335	1,93
ene-19	66.933	54.508,45	1,81	1,68	31	304	2,07
feb-19	2.592	57.156,19	23,05	1,88	28	273	2,27
mar-19	132.999	97.489,65	1,73	1,83	31	245	2,50
abr-19	71.192	89.656,79	2,26	1,90	30	214	2,64
may-19	59.892	94.381,36	2,58	1,97	31	184	2,77
jun-19	59.671	76.002,98	2,27	2,00	30	153	2,82
jul-19	53.596	85.555,32	2,60	2,05	31	123	2,90
ago-19	47.076	56.251,69	2,19	2,06	31	92	2,89
sep-19	47.986	72.524,59	2,51	2,09	30	61	2,93
oct-19	41.446	61.416,46	2,48	2,11	31	31	2,95
TOTAL	790.208	877.567,30	2,11			402	

Càlcul realitzat per la Universitat Pompeu Fabra (de setembre 2018 a juny 2019) i per Novact com a entitat gestora del sistema REC (de juliol 2019 a octubre 2019) seguint la mateixa metodologia utilitzada per la Universitat Pompeu Fabra, sobre la base de les dades de transaccions del sistema REC.

6. Conclusions i avaluació

6.1. Les conclusions

Les conclusions

Les enquestes als usuaris del REC revelen una satisfacció creixent amb la usabilitat i el funcionament del REC:

92% dels consumidors

88% dels professionals

así como un **impacto percibido positivo** tanto en la economía del barrio como en la de la mayoría de los participantes.

**El REC ha estat un factor de canvi
dels hàbits de consum dels consumidors**

cap a un major volum de compres en el **petit comerç de proximitat**, encara que aquest canvi d'hàbits no ha ocorregut, de manera majoritària almenys, en el cas dels comerciants. Els comerciants, no obstant això, sí que perceben una millora en les seves vendes i una millora en l'economia local en general i els consumidors consideren que estan contribuint a l'economia del barri.

En els 13 mesos de durada del pilot s'ha registrat

**un ingrés total per comerç
mitjà de més de 5.559 R**

en un nombre creixent de comerços, que s'han duplicat des de l'inici del projecte, amb bastant concentració en el sector alimentació, i en un grup de comerços (20% dels usuaris professionals que més van percebre, reben un 72% del total de recs), però que aconsegueix tots els sectors.

L'impacte econòmic local de la despesa pública ha augmentat un 54%

gràcies a l'increment del multiplicador econòmic de la despesa pública que passa de 1,91, estimat per a 2017 amb dades de subvencions rebudes en 2016, a 2,95 a l'octubre de 2019 calculat sobre les transaccions del REC.

Les conclusions

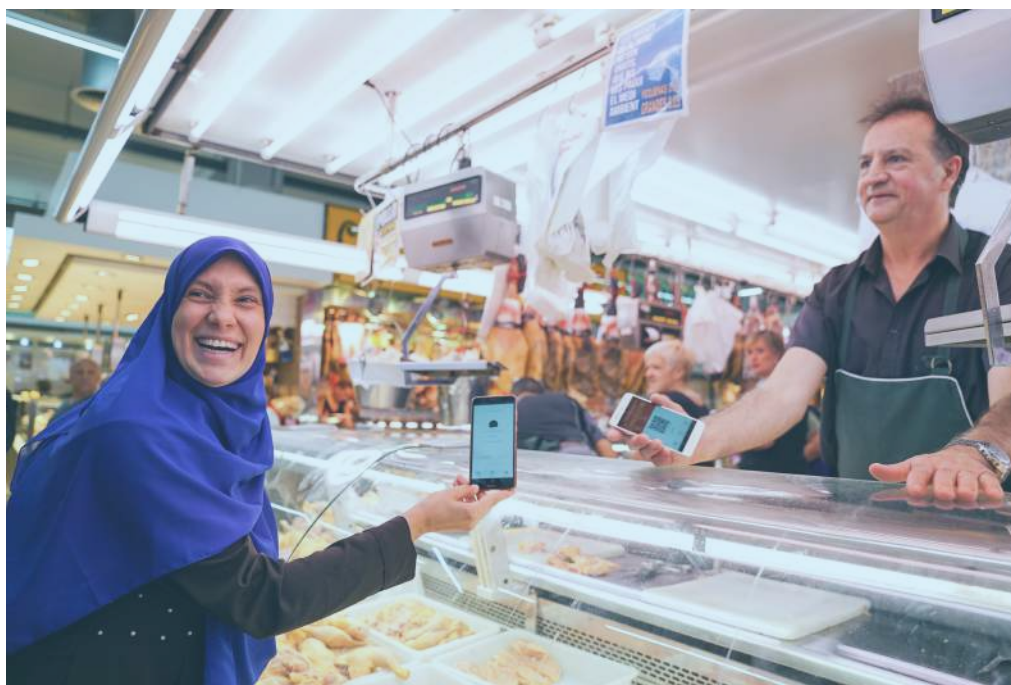
6. Conclusions i avaluació

6.1. Les conclusions

És necessari posar en **context l'impacte d'aquest increment del multiplicador** econòmic de la despesa pública: en poc més d'un any i per a una injecció de despesa pública de només **800.000€** que són els que s'han canalitzat a través del REC, l'impacte econòmic en la zona ha augmentat en **832.000€**. Aquest augment en l'ingrés agregat local suposa gairebé el cost desemborsat en tres anys del programa de posada en marxa del REC, que va ser de 835.932€.

D'haver estat canalitzat a través del sistema REC un 10% **de la despesa anual de l'ajuntament en subvencions** (40 milions d'euros), l'augment de l'ingrés agregat en la zona hauria estat de més de **4 milions d'euros**, tot això sense tenir en compte cap augment del multiplicador de la despesa pública en funció de l'augment de despesa canalitzada, malgrat que el més probable és que tal augment es produís.

Si el cost d'aquest servei de pagament fos un **2,75% d'aquesta despesa canalitzada**, es pagarien les despeses mínimes de funcionament del sistema REC (aquest cost per a l'ajuntament seria un 2,6% de l'augment de l'impacte econòmic aconseguit en l'economia local).

Les conclusions

La Universitat Pompeu Fabra, en el seu informe de l'estudi del multiplicador, conclou:

Malgrat la impossibilitat de dur a terme un estudi del circuit d'intercanvis amb recs durant un període més llarg de temps, els resultats obtinguts es converteixen en contundents i, al mateix temps, encoratjadors de cara a estendre l'abast del projecte pilot desenvolupat, només, en 10 barris de la ciutat de Barcelona i involucrant un conjunt reduït d'individus i només una tipologia molt concreta d'entrada de recs en el sistema (...) Es pot afirmar que el pagament de part de la subvenció en moneda ciutadana (encara que sigui amb uns imports tan escassos com els aplicats en el pilot B-MINCOME), té clars efectes positius sobre el comerç local, facilitant la despesa en el comerç de proximitat. Si el multiplicador agafa tals valors amb unes taxes de retirada de recs tan altes com les descrites, les possibilitats vinculades a un sistema de pagaments en moneda ciutadana en les quals hi hagi paràmetres de penalització vinculats a una taxa d'oxidació i / o restriccions a la conversió de recs en euros són molt encoratjadors

Altres elements que destaca l'informe de la UPF subratllen la importància **d'incloure usuaris professionals majoristes**, que han estat claus en l'augment de les transaccions entre empreses (B2B), o la tendència creixent de l'activitat registrada mes a mes en el circuit, la qual cosa **resulta positiu a l'efecte de constatar la viabilitat futura del sistema**. Així mateix, inclou la recomanació d'augmentar el nombre d'usuaris particulars en el sistema, **la possibilitat d'augmentar les transaccions B2C** (empresa a consumidor), per exemple, a través del pagament de part dels salaris dels seus treballadors en la moneda ciutadana, ja que tal pauta d'actuació estimularia, de rebot, les transaccions C2B, i faria que els perceptors d'aquests ingressos en recs els podrien gastar al seu torn; i la possibilitat d'incloure més bars i restaurants en el sistema perquè el volum de transaccions no decaigui els diumenges.

Altres recomanacions, que sorgeixen en l'anàlisi quantitativa de les dades, no s'han considerat viables, una vegada analitzades tenint en compte la pràctica sobre el terreny. Per exemple, la recomanació d'augmentar el nombre de professionals en alguns barris, on efectivament no existeixen tals professionals, per la qual cosa no se'ls pot convidar a participar en el sistema.

D'altra banda, la possibilitat d'incloure una **taxa de penalització al canvi de recs a euros o d'oxidació** per reduir les quantitats canviades, i que això permeti augmentar les transaccions de despesa en recs d'empreses, requereix un major estudi en la seva posada en pràctica, sobretot pel que fa a l'elecció del moment adequat per posar en marxa aquesta mesura, i també pel perfil de l'usuari professional que forma part del REC, situat en una zona que sofreix de desertificació comercial.

6. Conclusions i avaluació

6.2. La avaluació

La Avaluació

La pregunta que ens fèiem en la nostra proposta d'avaluació era:

És el REC un instrument adequat per aconseguir els objectius previstos??

I els objectius eren:

El REC com a **sistema de pagament** sigui usable i funcional, tant per a compradors com per a comerciants i empresaris.

Enfortir la xarxa entre veïns, entitats i comerços per crear cohesió social.

Fer que els **diners circuli i es quedi en el barri**, dinamitzant i enfortint l'economia de proximitat.

Hem de concloure que el REC fins ara clarament **ha estat un instrument adequat per a aconseguir 2 dels 3 objectius**

el de ser usable i funcional per a consumidors, comerciants i empresaris, així com el d'enfortir l'economia de proximitat, provocant un major impacte econòmic local de la despesa pública, així com un major ingrés agregat en la zona d'actuació.

Respecte a l'objectiu d'enfortir **les xarxes veïnals** per crear cohesió social, hem de concloure que no s'ha aconseguit en el pilot actual, sobretot per la seva curta durada i per la impossibilitat de dur a terme actuacions concretes per aconseguir aquest objectiu.

És important destacar que, normalment, un dels objectius que majoritàriament s'aconsegueixen amb **les monedes socials és la millora de les relacions veïnals** (Blanch 2018 i Oliveras 2017), i el que sí s'ha constatat és que els consumidors han experimentat un increment de confiança cap als comerciants adherits al REC, la qual cosa és una bona base per poder incidir en aquesta variable en el futur.

R REC>>>>>>>
MONEDA<<<<<
CIUTADANA>>

International Institute
for Nonviolent Action

EUROPEAN UNION

B-MINCOME

